

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

4. Eiusdem sententiæ à libertate scientiæ Impugnatio secunda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

ne, verificationum, omne pro possibile, & futuris utitur, quia eo per causam formalem nempe ignitionem, vel calefactionem, quia formaliter ignis, vel calefactus ignis constituitur, respondet: idcirco Antonius Perez sententia huius principii citato, *§. causationi in actu secundo* obiecti contingentis conditionati solum per scientiam mediam responderi faceret: quia ea mouens, seu agens in actu secundo constituitur, sicut agens in actu secundo formaliter constituitur, per actionem; non autem per illam reddi causalem rationem posse causalitatis eius obiecti in actu primo respectu scientie suae.

8. Et hoc sane alique aliud praeferat probat exemplum responsionis rectae ad secundum illud, scilicet: ideo nos velle, quia volumus, ea quidem responsione causam formalem huius concreti volumus nempe volitionem nostram, sapienter designamus; quod si non de concreti huius volumus, in actu secundo, deque eius formalis causa rogaemus, sed de nostrae volitionis causa in actu primo, seu potestate, à qua volitio procedit, sicut in praesenti de virtute actus, seu motus intentionali in actu primo obiecti contingentis conditionati inquirunt, inepit, & contradictorie per volitionem nostram responderetur. Contra secundo: quia ea responsio de actibus, siue de actionibus liberis formaliter immediate, & proxime est, respectu quorum causa determinata in actu primo nulla assignari, reddere potest, cur determinate volitio prius, quam eius emissio, seu volitio sit, cum ea, quia libera non possit principium sui determinatum habere, sed praefus indeterminatum, & ad ipsam, cuiusque oppositum prorsus indifferens: quare ipsa sibi ea tora determinata existentia suae, praeter eius oppositum determinatio: ac proinde nulla extra ipsam determinata existentia suae praeter oppositum causa reddi potest; quod etiam sapienter denotatur: scilicet autem in actu praesenti res habet. Nam scientia media libera formaliter immediate, & proxime non est, neque in ipsa eius determinatio esse potest, ut sit potius quam non sit: quare neque ipsa pro determinatone suae existentiae reddi sapienter potest; sed signanda est in alio, quod ipsam naturam antecedit, & à quo in actu primo determinata existentia eius praeter oppositum determinatur: quod si ea determinatio in actu primo ad scientiam non sit in obiecto nudo, sed addita illi per scientiam, scientia ipsa pro causa immediata, & ratione proxima suae determinatae existentiae praeter eius oppositum beatissime ab hisce redditur. Illa ratio ostendens rogamus, cur Petrus sit homo, quia est animal rationale, ad rem non est: tum, quia per causas metaphysicas materialem, & formalem seu genus, & differentias redditur tum, quia inde fit explicatius, esse idem ipsum propositum quare definitio illationis ad definitum medium percipuum est: quorum neutrum in re praesenti inuenitur.

CERTAMEN IV.

Eiusdem sententiae à libertate Scientiae impugnatio secunda.

1. Secundo eadem Recentiorum doctrina à libertate Scientiae mediae (cuius nuper meminimus) confutatur; etenim Scientia haec media conditionate futuro contingenti libera & absolute libera est: his doctoribus. Siquidem ita de facto, & absolute est, ut absolute potuerit non esse; aut non habet libertatem absolutam mediatam à decreto Dei absoluto, quod pro statu futuri contingentis conditionate non extat: ergo habet immediatam & proximam absolutam libertatem: sed hanc non habet realiter formaliter à voluntate diuina, à qua realiter formaliter non progreditur, esse realiter materialiter, & identice ab ea & reliquis diuinis progreditur: ergo eam habet in horum sententia ab intellectu diuino à quo realiter formaliter procedit. Infero inde: ergo intellectus diuinus realiter formaliter, nec solum realiter materialiter, & identice est potentia libera, quod est exotum, & absurdum. Prohibitionemque formalis libertatis

7. Ceterum doctrina, & exempla haec difficultatem & responsi ineptitudinem non euacuant. Primo enim exempla omnia rationum redditurum per causam formalem, siue physicam siue metaphysicam eius, de quo rogarur, sunt; ut singula consideranti parebit: quare recte in eis responderetur; in praesenti verò de causa effectus, seu denominationis formalis scientiae, aut motionis in actu secundo ab obiecto conditionato procedentis non inquirunt, sed de eius actiuitate intentionali, vique ipsius determinatiua determinate, seu determinatiua in actu primo ad sui cognitionem, seu motionem actualem, & exercitiam pro posteriori, & actu secundo reddere autem rationem causalem, quia est motio in actu secundo siue eius obiecti cognitio, siue his, siue illis terminis explicetur, est reducere actum secundum causae ad actum ipsius primum, atque posterius illud naturae pro naturae priori contradictione, & ineptitudine manifesta collocare: id quod exemplo primo demonstratur. An rogamus, cur ignis calefactus sit? sapienter, ac non barde, & repugnanter respondeas: quia igitur, vel calefacit? minime obrationes datas: est rogamus, cur in actu secundo igitur, vel cale-

libertas immediata, & proxima actus ab indifferentia ad virtutis (quod ipsum) potentia in actu primo libertas est) principij proximi a quo procedit formaliter delimitatur: atqui scientia procedit immediate, & proxime ab intellectu, tanquam a suo proximo principio: ergo si libertas formaliter proxime scientia est, intellectus realiter formaliter, nec solum materialiter, & identice, liber est.

2. Respondent ex libertate formali proxima actus non recte inferri illam habere ex libertate in actu primo cuiusvis principij proximi a quo actus procedit: quare peccat consequentia ultima argumenti nostri, & illatio ex illa deducta de libertate formali in actu primo intellectus diuini, a quo realiter formaliter, nec solum materialiter, & identice, sicut a voluntate, scientia media procedit. Assumptum patet in actu charitatis proxime formaliter liberi, qui tamen ab habitu, a quo proxime procedit, tanquam a principio non minus nec distantiore quam a voluntate libertatem non trahit: sed a voluntate, quæ alterum actus illius principium, seu comprincipium proximum est: libertas igitur proxima formali actus non arguit cuiusvis sui principij proximi libertatem in actu primo, sed alius tantum: cum ergo ad scientiam mediam principium proximum non solus intellectus sit, sed contingens ipsum conditionatè futurum ab hoc libertatem scientia media trahi satis erit, non ab intellectu; illiusque inde, non autem huius argui formalem libertatem.

3. Contra primò: quia conditionatè futurum contingens non est principium indifferens sive ad virtutis potens in actu primo ad sui cognitionem, vel ad oppositum: ergo, quia ab ipso eius cognitio seu scientia media procedit, non trahit libertatem: siquidem hæc per denominationem formalem extrinsecam ab indifferenti, siveque potenti ad virtutis principio proximo trahitur: ergo, si proxime libera scientia media sit ab indifferentia alterius comprincipij (quod reliquum est) nempe intellectus in actu primo trahi proxime debet: quare intellectus realiter formaliter potentia libera in Deo erit. Contra secundò: quia, cum obiectum conditionatum contingens non sit potentia libera, & indifferens solum erit liberum ut actus quare in sui conditionatam scientiam libertatem formalem proximam immediatam, & primariam non poterit refundere, sed mediatam, & secundariam: sicut actus imperans in imperatum, siue eiusdem, siue diuerse potentie, actum refundit: qui ad illam necessariò consequitur eadem omnino est, ac non alia, ab ea, quæ in illo actu reperitur, solumque in eo mediata actus consequentis libertas, a libertate actus antecedentis, quem sequitur differt, quod sequens actus mediatius, & in illo, antecedens verò immediate in se libertatem eandem sortitur: ut in imperantibus, & imperatis actibus cunctis est videre: atqui libertas formali futuri contingentis conditionati solum est libertas conditionata, non absoluta: ergo, & scientia media libertas subiectiva ex parte actus conditionata solum erit, non absoluta, ut esse merito in tua doctrina supponis.

4. Contra quartò: quia (ut hæc cessarent) rogo, an futurum contingens conditionatum sit principium proximum liberum, & indifferens, ex quo scientia de ipso media libertatem formalem actus immediatè, & proxime trahit, secundum modum intrinsecum suum esse, quod actu quidem non est, per omnes, sed solum esset, si conditio poneretur: an ut vestitum, & coniunctum cum esse actuali, & intentionali, quod in scientia sua media habet: Si postremum ergo scientia media a se ipsa absque alio principio indifferenti proxime, & immediate libertatem trahit: nec solum esse, sed libera esse dicitur, quia est, & quia libera esse, quod est respectum inepitimum: secundo & implicatorium: quia cum libertas formali proxima, & immediata actus essentialiter delimitatur ex indifferenti potestare ad virtutis principij, a quo proxime procedit, & scientia media, quæ coniuncta cum futuritione conditionata contingens, principium, ex quo eadem scientia libera

tatem proximam formalem trahit esse asseritur, indifferens ad existentiam ipsiusmet scientie eiusque negationem non sit, sed omnino determinata ad seipsam, ac sui negationi essentia, & entitate sua repugnans, sicut reliqua omnia sui negationi contradicunt: nec plane ex duplici capite aperitissime repugnat, ut a futuro contingenti conditionato, ut existente actu intentionali in sui scientia media, siue, ut coniuncto cum illa libertatem formalem proximam actus scientia ipsa media trahat. Tum: quia scientia media, ut existens nullo causandi genere, siue physico, siue intentionali sui ipsius principium, seu conditio ex parte actus primi præiungitur esse potest: ut esse oportebat, ad hoc, ut a seipsa, tanquam principio proximo libertatem traheret. Tum: quia a principio omnino determinato ad actum, nec ullatenus indifferenti ad ipsum, cuiusque oppositum formalis libertas actus trahi non potest: ut omittam (quod iam subdam) esse, ac viti mortuum solum intentionalem ad rationem principij, quod posset libertatem in actu refundere, esse insufficientem.

5. Sin autem dicas: futurum contingens conditionatum secundum purum suum illud conditionatum esse, quod actu absolute non est, sed solum foret, si conditio poneretur: proximum libertatis scientie media esse principium. Contra primò: quia ut dixi num. 3. eiusmodi futuritio conditionata contingens non est indifferens, siueque compositis potestatis ad sui scientiam eiusque negationem, sed quatenus de se est determinata, ut eius scientia existat (est, aliud præterea requireretur, ut actu ea existere scientia) ergo a contingenti sub ea futuritione conditionato, nequit in sui scientiam libertas refundi: iuxta proxime repetitum principium de necessitate indifferencie requisitæ ex parte principij, a quo in actum derivanda libertas est. Secundo: omne principium a quo in eius actum derivanda libertas est, debet esse principium physicum, & vitale illius actus, ut in omni principio, comperito tali, monstratur: atqui contingens futurum conditionatè secundum eum statum, nec principium physicum nec vitale suæ scientie media est. Ergo nequit esse principium, ex quo in scientiam mediam derivetur libertas. Minor, sola probanda, suadetur: & primo principium vitale suæ scientie non esse, probatione primæ partis satis ostendebatur: siquidem omne principium vitale actus cuiusvis principij physicum ipsum esse debet: sed immediatius ex speciali ratione vitalis principij ostenditur: quia omne principium vitale, quia vitale, est principium operatum immanenter actus, cuius principium vitale est: atqui contingens conditionatè futurum suæ scientie media principium operatum immanenter non est: sed in alieno supposito, scilicet Deo: ergo scientia media principium vitale non est: sed nec physicum principium eius scientie operatum esse contingens pro statu futuritionis conditionatè demonstratur: quia principium physice operatum absolute tale, dicitur politice ex parte sui actum absolute existentiam: atqui contingens futurum conditionatè, pro illo statu, actum absolute existentiam politice nec dicit, nec habet in se: ergo nec est principium physicum operatum suæ scientie media.

6. Et sane miraculi instar esset (si forte de facto est) viros non præ hebetudine mentis, sed præ nimio ingenij acumine, & subtilitate, adeo scrupulosos pro principiorum scientie media necessaria existentia physica absolute, & actuali fuisse, ut ne intentionalis quidem principij vim mortuam in actu primo respectu scientie media, absque aliqua extrinseca saltem absoluta physica, & actuali existentia positiua præmissa conditionatè futuris contingentibus concedere ausint, etiam pro eis assignandis extrinsecis in tot arduos anfractus iactentur: & tamen ad hoc, ut eiusdem scientie principia physica sint, (ut oportet, ut in eam libertatem formalem proximam derivent) futuritione, & existentia eorundem contingentium conditionata solum, nondum pro eo statu absoluta existentia positiue posita, & in pluribus coram pro nullo statu ponenda, satis esse putent: & hæc sit quarta hætenus impugnata solutionis impugnatio, atque ut alias tædium mittam postrema. Nec pug-

ter aliquis nos nostri huius argumenti difficultati hactenus ostendit & confirmata subiaceat: quia, & Scientiam mediā actū esse, ac non esse absolute potuisse nobis, & cunctis facendum necessarium est: quare, & liberam ex parte actus esse ab omnibus est admittendum: inquirendumque principium unde eam libertatem trahat, atque adeo vel ad intellectum, vel ad futurum contingens conditionatum per eadem incommoda & absurda recurrendum omnibus esse: sed hæc is solum dubitet, aut suspicetur, qui Scientiæ mediæ naturam, & rationem eam media nominetur, non penetrauerit: atque vniuersim Scientiæ diuinæ, & essentiam, & adequatum specificatum iuxta à nobis dicta non statuerit: de quibus d. sequenti affatim instruetur. Nunc autem supponat ex ibi dicendis explicatius, Scientiam diuinam ex parte actus, & sui nullam habere proximam libertatem: cum Omniscentia, essentia, & conceptu suo primo sit, atque veritatis omnis de se, & ex parte sui formalis representatio: ac proinde extrinsecus solum à libertate obiectorum per puram extrinsecam denominationem liberam esse eodem subinde libertatis genere, statu, & modo, quem obiecta fortuantur: quo difficultas secundæ huius argumenti nostri nobiscum non agit.

7. Tertiā aliam generalem, & à priori impugnationem verificatiuum & determinatiuum omnium extrinsecorum obiectis quibuscumque, quæ absolute, & de præsentī actū non sunt cum cognoscuntur, & quæ principium generale, quo verificatiua, & determinatiua actualia pro illis cognoscendis necessaria ab aduersariis vniuersim probantur, potius abiicitur, commodius, & clarius producemus certamine sequenti, cum generali principio illi aduersariorum respondeamus, ubi, & illud confutabimus: sed illud tandem contra Recentiores nostros notare hic non omittam: ex eorum doctrina ut libertas nostrorum actuum pro vniuersis que futuriū conditionatæ, & absolute statibus non eueratur (quam euerit certum est mihi, & præcipua horum Recentium impugnatio) tamen Recentioribus Dominicanis arma inde ministrari, quibus se tueantur atque argumentorum nostrorum impetum tutius, leniusque recipiant, imò & fatales, ethnici, & hæretici quoscumque (contra quos speciatim scripsit Augustinus) cum contra ipsos de nostrorum libertate arguimus præscientiam absolutam futuri absolute contingens causam esse non posse: & quamquam ex hæcenus dictis notatum hoc postremum in terminis contra verificatiuum & determinatiuum præscientiæ absolute de absolute futuri, antequam actū, & de præsentī à Deo cognitis à Recentioribus nostris assignatum (præscientiam nimirum absolutam) impugnat: Resiqua verò proportionē seruata idem verificatiuum refellunt: ea tamen contra hoc verificatiuum in terminis reperenda non sunt, cum facile à quouis contra ipsum valeant aptari.

CERTAMEN V.

Principij aduersariorum solutio, & confutatio.

1. Fundamentum Recentiorum duplici ex capite sumitur. Primum: quia, cum ea, quæ actū absolute non sunt, cum cognoscuntur, siue, ut possibilia, siue, ut conditionata, vel absolute futura pro tunc determinate non sunt, nil ex parte ipsorum præcisè sumptorum est, quod determinet ut illa pro tunc esse cognoscantur: quare aliquid extra ipsa designandum necessarium, ut mens ad ea secundum status illos cognoscenda determinetur. Secundum caput est natura, & essentia ipsa veritatis diuinæ Scientiæ quæ infallibilis esse debet: in autem actuale verificatiuum obiecti, quod postius actū non est, designetur, Scientia diuina de ipso non erit infallibilis: sed neque erit absolute vera. Pri-

mò: quia per copulam est, asseritur positum esse de obiecto secundum statum, in quo esse non claudat positum, sed ut summum præcedit ab esse: ergo falsa est illa assertio, non vera, nedum infallibilis. Secundò: quia veritas iudicij cuiuscumque in relatione conformitatis iudicij eius cum obiecto consistit: ergo nequit consistere veritas absolute, quin relatio illa conformitatis ad obiectum consistat: nequit autem relatio illa conformitatis cum obiecto absolute consistere, quovis obiectum absolute consistat: quod in se absolute non consistere pro statibus illis cum pro eis cognoscitur certum nobis etiam est: ergo debet consistere absolute in alio, quod, & ipsius pro illo statu cognoscendi, & cognitionis de ipso verificatiuum actuale, & absolutum sit: Neque intelligi vquam potest, quomodo obiectorum, quæ non sunt, sed solum esse possunt iudicia æternæ veritatis sint, (vbi esse ab omnibus dicuntur) cum obiectiua rerum veritas, & verum ab earum entitate, & esse, quod ab æterno non est, re ipsa physice imo formaliter, & metaphysice verofimilis, minime differat: non ergo in ipsis, quoad intrinsecum, sed in alio verificatiuo extrinsecum eorum veritas æterna est.

2. Hæc tamen omnia, quæ in auita adeo Recentiores nostros egerunt, ex aliis principiis delumpta à peritioribus nostris doctoribus iam pridem dissecta sunt, imò & neglecta: quia pura æquiuocatione & ignorantia obiectiui nisi deprehensa sunt, ex quo primum opponeretur. Respondeo igitur facile ex dictis diu. 4. & d. 5. quæst. 1. certam. 4. & primo vniuersim rogo, an, ut obiectiua veritas omnis, quæ iudicio cognoscitur, & attingitur, cognoscatur, debeat esse absolutum habere actū, & exercitū, quod determinet, aut verificet cognitionem, aut iudicium, quod de ipsa habetur? rogoque rursus, an illo extrinsecum determinatiuum, aut verificatiuum illud habeat? si vtrique interrogationi affirmatiue (vt tuo principio, & argumento coniectarie debes) respondeas: ergo, cum per simplicem intelligentiam, scientiam mediā, & præscientiam absolutam cognoscantur ab æterno, ex quo non erant, possibilia, futura, tum conditionata, tum absolute, nec solum eorum determinatiua, per determinatiua, & verificatiua tua esse absolute, & cognoscibilia obiectiue præhabere debent, ut cognoscantur, ecce per aliquod extrinsecum illud esse actuale augmentum, quod asseri eis scientiis dicis, in eis obiectis reuera cognitæ admittis, quod est paradoxum, nec intrinsecum obiectorum illorum statum (qui præter determinatiua, & verificatiua tua scientia etiam cognoscitur) immutat: quare, & de illius status cognitione, & obiectiue esse quoad intrinsecum, si quid tua difficultas præstat, omnino consistit.

3. Etenim vel in illo intrinsecum satis determinatiui est, ut tunc, & pro eo statu quoad intrinsecum sumptum cognoscatur, cum absolute non est, & pro statu pro quo absolute esse actuale, & exercitum non includitur, vel non est satis determinatiui, & verificatiui: si non est, quoad intrinsecum: nec status ille, nec obiecta quoad intrinsecum cognoscantur, sed solum determinatiuum, & verificatiuum cognoscitur: si in eo, quoad intrinsecum sumptum satis determinatiui, & verificatiui est, ut præ impossibile, seu neutro modo futuro cognoscatur actū: ergo determinatiuum, & verificatiuum actuale, & absolutum sumptum: vltius aliquid esse, & iudicari possibile, vel alterutro modo futurum, non est iudicari esse actū absolute, & de præsentī: huic autem iudicio verificando nulla existentia actualis absoluta, siue possibilia, aut futuro intrinsecum, siue extrinsecum subleuit: quinimo officit ut contra præsentiam futurorum in æternitate arguebamus, arguantque recentiores nostri contra quos agimus, ratione illius non posse verificari iudicium de futuris, sed de præsentibus: quare, si solum secundum eam præsentiam cognoscantur, falso cognosci futura, & futura.

4. Negari demum non potest possibile, & alterutro modo futurum secundum intrinsecum etiam eorum statum, nec solum secundum sui determinatiuum, aut verificatiuum cognosci à Deo, ac proinde terminare scientiam diuinam: quare in intrinsecum eorum, secundum statum suos, & aptitudinem terminandi cognitionem veram sui secundum intrinsecum sui, & status illius, quæ non est in prædicatis intrinsecis chimæ, & in statu neutro modo futurorum, ergo est ex parte Petri v. g. & cuiuscumque possibilibus